

det under Rigsdagens Tilstedeværelse just ikke er den beleiligste Tid for Ministrene til at udarbejde Lovudkast. Dernæst vil jeg bemærke, at Skoleloven skulde støtte sig til et andet Lovgivningsarbejde, nemlig Communalloven. Enhver vil vistnok erkende, at det er forbundet med store Vanskeligheder at udarbejde et Udkast til en almindelig Skolelov, naar man formoder og har Grund til at antage, at der forestaaer mere eller mindre betydelige Forandringer i den hele Ordning af Communalforholdene, og man ikke ret veed, om man skal tage Hensyn til de bestaaende Forhold eller til en i ethvert Tilfælde meget usikker Formodning om, hvad der vil blive sat i Stedet derfor. Endelig vil det med Hensyn til de indtrufne Forhindringer maaskee mindes, at jeg, om jeg husker rigtigt, forrige Gang udtalte, at det var mig meget magtpaaliggende at kunne see Skolevæsenet, saaledes som det virkelig tog sig ud paa visse Steder af Landet, hvor jeg slet ikke havde noget personligt Kjendskab; dette kunde imidlertid ikke lade sig gøre saalænge Rigsdagen var samlet, og selvfølgelig hengik den hele Vintertid, der, som bekendt, er den egentlige Skoletid paa Landet. Da den forrige Rigsdagssamling var forbi, bestræbte jeg mig for at gjøre, hvad der lod sig gøre i den Retning, men det vil maaskee ogsaa erindres, at der umiddelbart efter Rigsdagens Oplosning indtraadte saadanne Forhold, at ikke noget Medlem af Statsraadet kunde være meget længe borte. Navnlige indtraadte der Forhandlinger om den daværende Udenrigsministers Reise, hvis Varighed var meget ubestemt; man havde i Begyndelsen ventet, at han skulde komme hjem meget tidligt, og det ansaaes for nødvendigt, at ethvert Medlem af Statsraadet da var paa sin Post. Der gik lang Tid hen, og da det ikke kunde bestemmes, naar han kunde ventes tilbage, og naar de ved hans Tilbagekomst foranledigede Forhandlinger vilde begynde, saa tiltraadte jeg en Reise til Jylland, hvorfra jeg dog snart efter blev kaldet tilbage ved Udenrigsministerens Tilbagekomst og de derpaa følgende Forhandlinger. Disse Forhandlingers Bestaafenhed og meget alvorlige Natur ere Thinget andetstedsfra bekendte, og det vil være temmelig let at indsee, at de ikke kunde befordre

Lovgivningsarbejdernes Fremme. Jeg kan gjerne tilføie, at de derefter indtraadte Forhold og de Discussioner, der siden den Tid næsten uafbrudt forefaldt i Statsraadet, heller ikke kunde være meget befordrende. Endnu tør jeg maaskee henlede Opmærksomheden paa et andet Forhold, som ogsaa har havt en vis, skøndt underordnet Indflydelse. Det er bekendt, at der, netop efterat jeg havde yttret mig som jeg gjorde i Marts 1850, opfordredes til et almindeligt Skolelæreremøde, forat Skolelærerstanden som saadan bestemtere og kraftigere kunde komme til at yttre sig over Trangen til en Reform i Skolevæsenet og over hvad der maatte søges opnaaet ved denne Reform. Et saadant almindeligt Skolelæreremøde afholdtes i Aarhus i forrige Sommer, men man kom naturligvis i de saa Dage, i hvilket Mødet var samlet, ikke tilende med de mange forskellige Punkter, der vare at forhandle, og det blev altsaa allerede dengang bestemt, at man atter vilde afholde et Møde i denne Sommer, og dette Møde er, som bekendt, i August Maaned d. N. blevet afholdt her i Kjøbenhavn. Det var temmeligt naturligt, at jeg, naar jeg havde et saadant Lovgivningsarbejde under Hænder, skøndt disse Møder ikke vare aftalte paa den Tid, jeg gav mit Løfte, dog da de senere indtraadte, ønskede at see, hvorledes Sagen fremstillede sig der, ikke fordi jeg deraf kunde vente at faae nogen fuldstændig fikker Udtalelse af hele Skolelærerstandens Ønsker, thi der var mange Forhold, som kunde indvirke paa, hvorledes Standen var repræsenteret i dem, men fordi det dog altid var en med Hensyn til Deeltagerne fyldigere Udtalelse af hvad der rørte sig i Skolelærerstanden, end man tidligere havde havt. Som sagt, alle disse Forhold have virket forsinkende paa Arbejdet, men jeg vil ligesom frem siige, at det, som egentlig har foranlediget, at jeg ikke har kunnet forelægge Lovudkastet, er at jeg har fundet, at den Tid, jeg havde anseet tilstrækkelig til mit eget Arbejde og dets Prøvelse før det kom hertil, ikke var tilstrækkelig, og jeg har ikke kunnet overdrage Udarbejdelsen og Grundlæggelsen af dette Lovudkast til nogen Anden. Jeg fandt, at det var aldeles unyttigt at nedsette en Commis-